

Retningslinjer for samtykke som behandlingsgrundlag

Revisionshistorik

Dato	Ændring	Version	Godkendt af	Udført af
20-12-2022	Oprettet	1.0	Sikkerhedsteam	Sikkerhedsrådgiver
12-04-2024	Større ændringer, tilføjelse af afsnittet 'ulige forhold'	2.0	Sikkerhedsteam	Sikkerhedsrådgiver

Formål

Disse retningslinjer fastslår Jammerbugt Kommunes regler for håndtering af personoplysninger i forhold til brug af samtykke som behandlingsgrundlag, så kommunen sikrer, at databeskyttelseslovgivningen overholdes. Formålet med retningslinjerne er således at udbrede viden om samtykke, og hvordan samtykke håndteres korrekt, blandt de ansatte i Jammerbugt Kommune.

Idet kommunen primært behandler borgeres data, anvendes betegnelsen 'borgere' fremfor 'registrerede' i den nedenstående tekst. Retningslinjerne omfatter dog alle typer registrerede, som kommunen behandler data for. Retningslinjerne gælder fx også for ansatte, samarbejdspartnere m.fl.

Betingelser for samtykke

Samtykke kan kun bruges som behandlingsgrundlag i de situationer, hvor det er det eneste behandlingsgrundlag, som kan bruges til at behandle de givne personoplysninger. Kommunen vil typisk finde sit behandlingsgrundlag i sin myndighedshjemmel, men når der ikke er lovgivningsbestemt hjemmel at basere sin databehandling på, anvendes samtykke som behandlingsgrundlag.

Samtykke er en hjemmel og et behandlingsgrundlag for, at kommunen kan behandle borgernes personoplysninger. Samtykke er efter databeskyttelsesforordningen et udtryk for, at Jammerbugt Kommune giver borgerne et reelt valg - altså at de kan sige ja eller nej til - om kommunen må behandle deres personoplysninger. Samtykke giver også borgerne et indblik i, hvordan kommunen behandler og anvender deres personoplysninger.

Som dataansvarlig skal kommunen altid overveje, om kommunen kan indhente et gyldigt samtykke, og hvilke konsekvenser det kan få, hvis en borger trækker sit samtykke tilbage.

Kommunen skal altid overveje om der er et ligeligt forhold mellem kommunen og borgeren i forbindelse med samtykket, jf. nedenfor.

Kommunen overholder altid nedenstående krav, når samtykke anvendes:

- Et samtykke skal altid være frivilligt
- Et samtykke skal være specifikt
- Et samtykke kan altid trækkes tilbage
- Et samtykke skal være informeret
- Et samtykke skal formuleres, så det kun kan forstås på én måde

Et samtykke kan gives enten digitalt via et it-system, underskrift af en trykt skabelon vedrørende samtykkeerklæring eller ved et (journal)notat, hvor en ansat dokumenterer skriftligt, at borger har afgivet et mundtligt samtykke.

Jammerbugt Kommune opbevarer samtykke fra de registrerede enten i fagsystemer, hvor dokumentationen for samtykket tilkobles en given borgersag, eller i ESDH-systemet SBSYS, hvor borgeren bliver tilkoblet som sagspart. Det er derfor vigtigt, at det indhentede samtykke indeholder en række oplysninger om borgeren, som gør det muligt for kommunen at fremsøge den pågældende borger f.eks. i fagsystemer.

Hvis der skal indhentes et samtykke til brug af billed- og videomateriale, skal kommunens tre skabeloner til samme formål anvendes. De tre skabeloner, som kan findes på Tryk, er henholdsvis målrettet ansatte, borgere og forældre, som giver samtykke på vegne af deres børn.

Ulige forhold

I nogle tilfælde vil det ikke være muligt at indhente et gyldigt samtykke fra en borger. Dette gælder i tilfælde, hvor der er et klart ulige magtforhold mellem Jammerbugt Kommune og borgeren. Dette gør sig eksempelvis gældende, hvis borgeren er afhængig af en ydelse/tilbud, som Jammerbugt Kommune leverer. I disse tilfælde kan det betvivles, om et samtykke er givet frivilligt, og derfor vil samtykket ikke anses for gyldigt.

Forud for indhentelse af samtykke som behandlingsgrundlag skal kommunen derfor altid vurdere, om der foreligger et klart ulige forhold mellem borgeren og kommunen. Ved vurderingen skal der ses på, hvilken ydelse/tilbud borger modtager, om borger er særligt afhængig af ydelsen/tilbuddet, om borgeren har mulighed for at vælge andre leverandører end kommunen osv. Hvis vurderingen er, at der foreligger et klart ulige forhold mellem borgeren og kommunen, kan samtykket ikke anses som gyldigt.

Tilbagetrækning af samtykke

Jammerbugt Kommune skal i forbindelse med indhentning af samtykke altid oplyse borgeren om, at det altid er muligt at trække sit samtykke tilbage. Det skal være lige så let for den registrerede at trække sit samtykke tilbage som at give det. For eksempel skal det også være muligt for borgeren at trække sit samtykke tilbage online, hvis samtykket blev givet online.

Det er vigtigt at understrege, at borgere altid har mulighed for at tilbagekalde deres samtykke. Er det tilfældet, skal Jammerbugt Kommune stoppe behandlingen af borgerens personoplysninger med det samme.

Samtykke og oplysningspligten

Jammerbugt Kommune skal altid oplyse borgere om, hvad kommunen bruger borgerens personoplysninger til, når oplysningerne behandles. Når personoplysningerne bliver indsamlet gennem en digital eller fysisk ansøgning, skabelon eller lignende, skal der vedlægges en oplysningskrivelse. Herved kan borgeren læse om, hvad deres oplysninger bruges til, inden de skriver under og afgiver samtykket.

Samtykke fra barn og forældremyndighedshaver

Når kommunen ønsker at behandle personoplysninger om et barn på baggrund af et samtykke, skal det overvejes, hvorvidt barnet selv kan give samtykke, eller om samtykket skal indhentes hos forældremyndighedsindehaver. Dette gøres på baggrund af en konkret vurdering af, om barnet har tilstrækkelig modenhed og forståelse til selv at afgive samtykke. Normalt vil et barn på 15 år vurderes som værende tilstrækkelig moden til at kunne afgive samtykke på egne vegne, men det skal altid vurderes ud fra det konkrete barn og den konkrete behandling af barnets personoplysninger.

Den information, som skal gives forud for meddelelse af samtykke, skal tilpasses barnets forståelse. Informationen skal være formuleret i et klart og let forståeligt sprog, så barnet kan overskue oplysningerne.

Skemaet herunder giver et overblik over, hvornår barnet eller dets forældre som udgangspunkt skal samtykke.

Barnets alder	Barnets samtykke	Forældremyndighedshavers samtykke	Oplysningsbreve
<i>Under 15 år</i>	Nej, der indhentes ikke samtykke	Ja, der indhentes altid samtykke	Forældre skal have oplysningsskrivelsen
<i>Over 15 år</i>	Ja, der indhentes altid samtykke	Nej, unge over 15 år vil normalt være tilstrækkeligt modne til at kunne give samtykke på egne vegne. Hvis fx en skole vurderer, at eleven ikke er tilstrækkeligt moden, bør samtykket i stedet indhentes fra forældremyndighedshaver	Det er kun barnet som skal have oplysningsskrivelsen

Forældremyndighed og samtykke

Reglerne for samtykke i forbindelse med forældres forpligtelse til at drage omsorg for barnet er reguleret af Forældreansvarsloven.

Hvem skal samtykke – ved fælles forældremyndighed og samliv?

Har forældrene fælles forældremyndighed og samliv, er det kun nødvendigt med samtykke fra den ene forælder.

Hvem skal samtykke - ved fælles forældremyndighed uden samliv?

Det er kun nødvendigt at indhente samtykke fra den forælder, hos hvem barnet har bopæl.

Hvem skal samtykke - ikke fælles forældremyndighed?

Det er kun nødvendigt at indhente samtykke hos den forælder, der har forældremyndigheden.